

népessége, mint a mi földünknek, addig a legelső szükség a termőföld kellő kihasználására és megművelésére törekedni s ez a földművelés lehető legbelterjesebb kifejlesztése. Erre kell tehát minden vidéken, minden vármegyében dolgozni; a mi pedig mostani inséges vidékeinket illeti, jó lesz mélyen emlékezetünkbe vésni és teendőink legsürgősebbjei közé sorozni, hogy a felvidék népének biztos megélhetésére a legbizonyosabb orvosság azok kopár hegységeinek megfelelő fanemekkel való erdősítése s most meglévő erdeinknek leggondosabb megvédelmezése és fentartása s hogy irtózzék mindenki olyanok szószólójává lenni, kik a pillanatnyi érdek kielégítése végett a nép jövőjét biztosító erdők feláldozását vagy azok megrontó kihasználását kívánják.

Bedő Albert.

A mult évi tölgykéregtermelésről és kereskedésről.

Irta: Schmidl Soma.

Az üzlet kezdete 1891-ben a szokatlanul zord tavasz miatt rendkívül későn, nevezetesen csak május elején következett be. A hántás első két hetét még aránylag kedvező időjárás kísérte, május közepe felé azonban beköszöntött az esős idő, mely több-kevesebb, de mindig rövid megszakítással még a munkálatok befejezte után is tartott és a termelésnél, a szárításnál, az elszállítás és beraktározásnál oly állapotokat teremtett, melyek mindennemű kár és hátrány tekintetében valóban párjukat ritkitják.

A tölgykéregtermelés már rendes időjárás mellett is oly művelet lévén, mely az illetőnek fizikai és értelmi ereje irányában a legfokozottabb igényeket támasztja és csak az

összes tényezők gondos szem előtt tartása és érvényesítése mellett nyújt reményt a sima lebonyolításra: kedvezőtlen időjárás esetén épenséggel oly jelenségekkel jár, melyeknek káros következményei beláthatatlanok. Mert a termény a folytonos nedvesség behatása alatt már a hántás alkalmával kedvezőtlen viszonyok közé kerülvén, a leggondosabb kezelés mellett sem óvható meg teljesen a romlástól.

Köztudomású tény, hogy az elmúlt év május-augusztusi időszaka a cserkéreg termelésre nézve teljesen elázott volt. De az már kevésbé ismeretes, hogy ebből éppen a kéregtermelés tekintetében még egészen sajtyszerű bajok is fejlődtek, melyek nem csekély mértékben járultak hozzá ahhoz, hogy az üzlet ezen árucikkben valósággal súlyos veszteségekkel járt.

Eltekintve az elkésett vegetációtól, a huzamos esős időszak megakadályozta a mezei munkálatoknak idejében való ellátását elannyira, hogy akkor, amidőn a hántási munkálatok foganatosítása célba vétetett, a munkaerőnek oly nagy hiánya állt be, a mely ellen orvosszer semmi módon nem volt található. Más esztendőkből így alkalommal ahhoz folyamodunk, hogy bár tetemes áldozatok árán is, más vidékről szerezzük be a munkásokat. Ámde az elmúlt évben minden ez irányban tett kísérlet végkép meghiúsult, mert a mezei munkások seholsem voltak rábirhatók, hogy otthonjukat elhagyják. Szénakaszálás, burgonya- és tengerikapálás, szóval minden képzelhető gazdasági munka, mely egyébként szabályszerű hosszabb időközökben követi egymást: mindez az elmúlt évben ha nem is egyidejűleg, de mégis közvetlen egymásután lévén elvégzendő, a hántási munkálatokra és az azokkal kapcsolatos kezelésre, melyek a hallatlan rossz időjárás következtében az elmúlt évben kétszeres erőfeszítést igényeltek volna, nem akadt munkáskéz. S így történt, hogy nagy

tömeg áru menthetlenül veszendőbe ment és még tetemesebb mennyiségű áru jelentékeny mérvben megsérült. Hogy ennélfogva a munkabérek a legmagasabbra szöktek fel és a jövedelmezőség ez okból is csökkent, bővebb magyarázatra nem szorul.

Az elemek ellenséges voltához azonban még egyéb okok is járultak, melyek egyrészt a fogyasztást jelentékenyen apasztották, másrészt az árakat leszorították. Első sorban az exotikus cserzőanyagoknak tért foglalása az, ami a cserkéreg alkalmazását hova tovább csökkenti és ezen árucikket mindinkább félreszorítja.

Már az 1889. évben utaltunk arra, hogy maga a hamburgi kikötő egyetlen egy év folyamán 25 millió kilogramm Quebracho-fát hozott be, amely mennyiség kizárólag Németországban fogyasztatott el.

Azóta ezen cserzőanyag forgalma közel háromszorosra emelkedett, minthogy azelőtt azt csak egyes észak-németországi gyárak használták, míg ellenben ez időszerint már egész Németországban meghonosult és előnyös alkalmazásnak örvend.

Tekintetbe véve, hogy a Quebracho-fa mintegy 25% cserzőanyagot tartalmaz, míg ellenben a legjobb minőségű tölgykéreg ebbeli tartalma nem haladja meg a 12—14 százalékot, hogy továbbá a Quebracho-fa a bőrnek mintegy 15—20 százalékkal nagyobb súlyt kölcsönöz, mint a tölgykéreg, hogy végül a Quebracho-fa ára 100 kilogrammonként a német állomásokon csak mintegy 8 márka, míg ellenben a középminőségű tölgykéregé már 10 márka: vajmi könnyen belátható, hogy a tölgykéreg a Quebrachofával szemben sikeres versenyre nem kelhet, minek következtében termékünk fogyasztása folyvást csökken. Az idegen országok versenyének, valamint a megapapt

keresletnek kell tehát betudnunk azt, hogy az árak az utóbbi éveknek már amugy is alacsony színvonalán sem voltak megtarthatók.

A tölgykéreg kínálata tetemesen felülhaladja a keresletet, minélfogva az áraknak már ez okból is önként alább kell szállniok. Ez időszerint azonban már odáig jutottunk, hogy további árhanyatlás esetén teljeséggel lehetetlenné válik a tölgykéregtermelés folytatása.

A tőár kivételével, — mely mindenestre alacsonyabb lehetne, és melynek a jövőben feltétlenül alacsonyabbnak kell lennie, mivel a verseny mesterséges árszöktetése, mely elég érzékenyen megboszulta magát, hova tovább meg fog szünni, — a többi tételek, melyekből a termény összköltségei származnak, sajnos, csekélyebb mérvre nem szoríthatók. Ezek főleg a munkabérekéből, szállítási díjakból stb. állanak és a ki csak némileg is tájékozva van a viszonyok tekintetében, tudja, hogy ezen tényezőkre nézve az irányzat inkább emelkedőben, semmint hanyatlóban van.

Az idegen cserzőanyagok e részben is előnyben vannak. Mig a mi terményünk mint félgyártmány, tetemes munka, költség és kockázat kifejtését igényli, addig amazok jobbra nyerstermények, melyek elenyészőleg csekélyebb munkakifejtéssel kapcsolatosak és a termelésnél semmiféle kockázatnak nem vetvék alá. Áll ez különösen a Quebracho-fára nézve, mely Délamerika erdőségeiben óriási mennyiségben tenyész, egyszerűen levágatik és lehámozáson kívül egyéb kezelést nem igényel. A tengerpartig tutajozva (?) innen vitorlás hajókon a német kikötőkbe szállítva, a bőségben létező hajózható folyók és csatornák segélyével a legolcsóbb uton jut Németország szívébe.

A fogyasztók a Quebracho-fát eredeti állapotában, azaz szálakban vásárolják. Ily állapotban daczol az időjárás

mostohaságaival, évekig heverhet szabad szabad ég alatt és csak a tulajdonképeni használatba vétel előtt dolgozzák fel külön e czélra szerkesztett gyaluk segítségével forgácssa, miből nyilvánvaló, hogy az egész eljárás rendkívül egyszerű, csekély fáradsággal járó, főleg pedig olcsó. A délamerikai államok pénzsűkének tulajdonítható, hogy az utóbbi időben nyers termékeiket ugyszólván elsikkasztották és a piaczat oly bőségben árasztották el, hogy a szükséglet egész évekre előre fedezettnek mondható. Mi amaz exotikus viszonyoktól sokkal távolabb állunk, hogysem megítélhetnők, vajjon ez a bőség a jövőben is tartani fog-e? De ha okszerűen akarunk eljárni, az eddigi honi kéreg tultermelésnek mindenesetre véget kell vetni, csak kevés, de jó minőségű kérget termelve, minthogy a rossz üzletmenet természetes következményeként fokozottabb minőségi igények is érvényesülnek, és e tekintetben a külföldi vevőközönség már eddig is igen messzire ment, ugyannyira hogy gyakran a legjobb akarat és a lehető legnagyobb előzékenység mellett sem volt lehetséges a tulzott követeléseknek eleget tenni.

A fogyasztási viszonyok, mint az előadottakból kiviláglik, fölöttébb kedvezőtlenül alakultak. Most már Németország az egyedüli fogyasztónk; Ausztria-Magyarország tölgykéreg-szükséglete említésre alig méltó, mert itt általában csak igen csekély mennyiségben fogyasztatik e czikk, egyéb külföldi piacokkal pedig nem rendelkezvén, a még is elvétve jelentkező csekély kereslet számításba nem jöhet, Németország pedig, mint kifejtettük, ez időszerint már csak csökkent szükséglettel bír és tényleg kivitelünk oda évről-évre csekélyebb mértékű.

A német vámterületnek tölgykéreg bevitele Ausztria-Magyarországból:

az 1889. évben még 5832 waggont

az 1890. „ már csak 5762 „

tett; az 1891. év pedig még jelentékenyebb apadást fog eredményezni. E pillanatban a statisztikai adatok még nincsenek lezárva, pontos, az év végére alapított számítás tehát még fel nem állítható. De egyáltalán nem szenvedhet kétséget, hogy kivitelünk az elmúlt évben jelentékenyen csökkent.

Ha már most párhuzamot vonunk saját és más országoknak, kiváltképp Franciaországnak eladási viszonyaival, — Franciaország lévén az itteni mindenestre számottevő termeléstől eltekintve, Németországban, a mi legerősebb versenytársunk — azt a reánk nézve vajmi elszomorító jelenséget észleljük, hogy Franciaországnak Németországba való kivitele állandóan növekvőben van. Az ugyanis tett:

az 1888. évben 2468 waggont

„ 1889. „ 2497 „

„ 1890. „ 2899 „

„ 1891. „ pedig október hó végeig,

tehát csak 10 havi időtartam alatt már 2803 waggont, holott Magyarország ugyanazon időközben az előző évhez képest 768 waggonra menő apadást visel.

Ha e jelenség forrását közelebbről vizsgáljuk, okul jelentkeznek:

a szabályozott pénzértékviszonyok, a milyenek minálunk nincsenek és melyek a francia verseny sikerességét előmozdítják; kedvezőbb földrajzi fekvés, ehhez képest csekélyebb távolság és ezzel kapcsolatban mérsékeltebb szállítási költségek a fogyasztási piacokig; jobb termelés mód mint azelőtt, minek folytán a francia termény a magyarral egyenrangúvá lett.

A magyar kéregtermelőknek, kik egyébként jelentékeny mértékű kereskedői értelmiséggel és vállalkozási szellemmel rendelkeznek, főbűne a tulhajtott versenyzési buzgalom, mely a bevásárlásnál és eladásnál szélsőségekre indít. De

jóllehet nem ajánlható elég nyomatékosan a termelés korlátozása, egyébként is van elég oly baj, melynek orvoslása egyáltalán nem áll az érdekeltek hatalmában.

Első sorban az államvasut van hivatva a tartós waggonhiányon, mely a legnagyobb károkkal jár és teljesen tarthatlan állapotokat teremt, a lehető leggyorsabban segíteni. Számos példával, okmányokkal igazolhatjuk, hogy megrendelések azon egyedüli okból, mert waggonhiány miatt nem voltak egyhamar teljesíthetők, visszavonattak és a kereslet oly viszonylatokhoz folyamodott, melyek a szükséglet gyorsabb kielégítését biztosították. A késedelem azonban oly hátrányokat is idéz elő, melyeknek természetzerűleg kell folyniok az állomásokhoz szállított áru huzamos heveréséből.

A tölgykéreg rakodása ugyanis kiöntve (a la rinfusa) történik és pedig nem a vasut, hanem maguk a felek által, ami a rakodást intéző felügyelő és munkás közegeknek folytonos jelenlétét igényli. Miből nyilvánvaló, hogy a szállítási eszközök hiányos előállítása a rakodás költségeit gyakran tetemesen fokozza.

Másik feladata volna az államvasutaknak a forgalmat reexpeditionális kedvezmény által előmozdítani. Magára a vasutra ebből a legesekélyebb hátrány sem hárulna, esetleg a megszaporodott kezelési költségek fejében külön pótdíjat szedhetvén; de a forgalom nyilván csak nyerne általa. S bizonyára megszívlelésre méltó, ha immár mesterséges élénkítési eszközök szüksége is felmerül, melyekre ezelőtt senki sem tartott igényt, melyek azonban jelenleg ugyancsak elkelnének.

Végre a vasut részéről a kocsitakarók kölcsöndija — mely, mint már több ízben kifejtettük, tulságosan magas —

lényegesen leszállítandó; a helyi érdekű vasutvonalaknál pedig kedvezményes átmeneti áruforgalom létesítendő.

A helyi érdekű vasutak jelenlegi díjtételei egytől-egyig tulságos magasak: a szállítás az egyes vonalak különbözősége szerint kilométerenként 0·30—0·36 krajczár és hogy az ily tételek nem volnának mérsékelhetők, azt nem lehet komolyan állítani.

Kiváló fontosságu tényezőnek tartjuk az adóteher helyes és igazságos alkalmazását is, melynek kezelése sok helyen még egyáltalán nem felel meg a kívánalmaknak. Ismerünk eseteket, melyekben a kéregtermelő egy és ugyanazon vállalat tekintetében háromfelől lett megadóztatva. Fizette ugyanis állandó lakhelyén a rendes kereseti adót, továbbá külön adó fizetésére kötelezték ott, a hol a kéreg felaprózása, illetve őrlése és beraktározása történt. Adótörvényeink bonyolultsága folytán nyoma sincs azok egyöntetű kezelésének; minden egyes hatóság, kivált a vidéken, saját tetszése szerint határoz és rendelkezik s noha a jogorvoslat utja mindenki előtt nyitva áll, az annyira hosszadalmas és oly sok zaklatással kapcsolatos, hogy a kárt szenvedett gyakran inkább eleget tesz a rárótt terhes kötelezettségeknek, mintsem hogy az amugy is rettegett kincstárral közelebbi érintkezésbe lépjen.

Az ilynemű méltatlan adóteher fölöttébb bénítólag hat a vállalkozási szellemre és e tekintetben az állam, illetve annak közegei részéről böles mérséklet gyakorlása volna szükséges, nehogy a czélon tullőjenek.

Végül jegyezzük még meg, hogy a német bőriparnak tartós kedvezőtlen helyzete miatt nemcsak hogy a pénz-behajtás igen sok bajjal járt, hanem jóval nagyobb számú fizetéseképtelenség is következett be, mint egyébkor. A kis üzem mindinkább gyöngül és lassanként meg kell hódolnia

a nagy beruházásokkal, gőzzel és villanyossággal dolgozó nagyiparnak; utóbbi pedig már természeténél fogva is inkább a tömeges- és tultermelés felé hajlik. Tehát valóságos »körbenjáró állapot«, mely a javulást végkép meg-hiusítja.

Az év végével jelentékeny készletet kell az új idényre átvinni, kivált sérült áruban, mely az áralakulásra már a november—december havában szokásos kötések alkalmával is igen érzékeny nyomást gyakorolt. Az előre való eladásokat hanyatlott árak és még inkább csökkent áru-mennyiségek jellemezik; a mennyiségi apadást az előző évhez képest mintegy 30%-ra tehetjük. Az új kereskedelmi szerződések pedig a tölgykéregtermelést a legcsekélyebb előnyben sem részesítik, egyrészt, mert a német részről elejtett 100 kilogrammonkénti 50 fillér vámra, mint az ez idő szerint már tisztán látható, a fogyasztók kizárólag maguk tartanak igényt; másrészt a Franciaország és Németország közt fennálló legtöbb kedvezményt biztosító szerződés erejénél fogva a tölgykéreg tekintetében Franciaországnak ugyanazon vámmentességet kell élveznie mint a magyar terméknek. Minélfogva versenytársunk ez irányban is egyenrangúnak jelentkezik. Ellenben megvan az a hátrányunk, hogy az illető egyezmény közzététele, tehát 1891. december 7-ike óta a szállítás csaknem teljesen megszűnt, mert a vámmentesség élvezhetése végett mindenki a február 1-ével hatályba lépendő határidőt kívánta bevárni.

Fölösleges megemlíteni, hogy a valuta szabályozásának a legnagyobb sovárgással nézünk elébe. A jelenlegi állapot hátrányai már oly általános tudatra jutottak, hogy e tekintetben a további fejtegetések bizvást mellőzhetők.

A kész termék árai — egészséges, száraz, esőmentes állapotban — felső magyar vasuti állomásokon (kocsiba

rakva) az év végével, aprítva és 100 kilogrammonként következőleg jegyeztettek:

Prima 4.50—4.75 frt; Original 3.25—3.50 frt; Secunda 2.—2.50 frt és Tertia 1.25—1.75 frt.

Vidéki levél.

Szt.-Gothárdon, 1892. február.

Tekintetes szerkesztőség!

Az őszi erdősitésekre a viszonyok nem voltak kedvezők. Magtermés e vidéken — mint talán hazánkban mindenütt — gyér volt. Tölgymakk, miből 1890-ben legalább közepszerű termés volt, ez idén alig termett. A tölgy virágainak kifejlődésére valószínűleg a késői fagyok hatottak kártékonyan, továbbá ama forró, majd esős szelek, melyek e vidéken június első felében felléptek. A cserebogarak is igen hozzájárultak a termés rosszúl sikerüléséhez. A csermakktermés közepszerű volt.

A gesztenyének magtermése, jóllehet késői virágzása folytán a fagyoktól kárt nem szenvedett, az előbbi évekhez képest szintén csak közepszerű volt; úgy, hogy azokat a területeket, melyeket az üzemterv előírása szerint inkább tölgygyel kellett volna beerdősíteni, gesztenyével még is nagyobb részt fel lehetett ujitani.

A múlt télen jelentékeny károkat okozott hó- és szél-törések következtében a magtermés fenyveseinkben is a közepszerűn alul maradt.

A gyér magtermésen kívül az egerek és poczkok miatt is nehéz volt az erdősités. Sok helyütt nagy számban jelentek meg s sokat pusztítottak. Védekezni ellenük alig